

Θεατρικό : « Καποδίστριας »

Εισαγωγή Ιωάννη Σκουφίδη

Ο Ιωάννης Καποδίστριας γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1776.

Σε ηλικία 27 ετών έγινε Γενικός Γραμματέας της « Δημοκρατίας της Επτανήσου Πολιτείας », του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους.

Το 1809 πήγε στην Αγία Πετρούπολη, προσκεκλημένος από τον τσάρο της Ρωσίας, για να ενταχθεί στη ρωσική διπλωματική υπηρεσία.

Χάρη στις ικανότητές του κέρδισε την εμπιστοσύνη του ηγεμόνα των Ρώσων και έγινε υπουργός των Εξωτερικών.

Τον Απρίλιο του 1827 η 3η Εθνοσυνέλευση της Τροιζίνας, εκτιμώντας την προσωπικότητα και την επιτυχημένη καριέρα του ως διπλωμάτη, τον εξέλεξε κυβερνήτη της Ελλάδας.

Από τότε και ώσπου να έρθει στην Παρίδα,
ο Καποδίστριας

επιδόθηκε σε έναν μεγάλο αγώνα: Να
ευαισθητοποιήσει τους εύπορους ομογενείς
του εξωτερικού, ώστε να προσφέρουν βοήθεια
στην Επανάσταση, που τότε λόγω έλλειψης
χρημάτων διέτρεχε πολύ σοβαρό κίνδυνο.

ΘΕΑΤΡΙΚΟ «Καποδίστριας»

Σκηνή 1η

Καποδίστριας Αγαπητοί ομογενείς, είστε πλούσιοι και έχετε φήμη καλών και έντιμων πολιτών. Μέχρι τώρα δεν σας προστάλεσα, γιατί είχαμε τους ξένους, τις φιλανθρωπικές συνδρομές της Ευρώπης, που βοήθησαν τη δύστυχη Ελλάδα στις ανάγκες της. Αλλά σήμερα, που οι πόροι αυτοί ελαττώθηκαν, η Πατριδα ελπίζει μόνο από τα δικά της τέκνα.

Γιατί όμως, κόμη, απευθύνεσαι σ' εμάς, τη σιγή που ηνωρίζετε πολύ καλά ότι στο παρελθόν έχουμε κάνει πολλά για το Έθνος; Επίσης ευκατάστατοι Έλληνι είναι εγκατεστημένοι σε πολλές πόλεις της Ευρώπης. Τι πρόσφεραν, για παράδειγμα, οι συμπατριώτες μας στην Οδυσσό ή την Τερχέστη ή αλλού;

Καποδίστριας Φίλοι, μη χάνετε πολύτιμο καιρό, με ερωτήσεις του τύπου: «Τι έδωσε ο ένας; Τι έπρεπε να δώσει ο άλλος;». Αλλά ο καθένας με το χέρι στην καρδιά ας δώσει ό,τι δύναται. Ο πεινασμένος δεν μπορεί να περιμένει. Αν θέλετε η βοήθειά σας να βρει τους ανθρώπους ληστανούς και να τους σώσει, βιαστείτε!

Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε πιο αναλυτικά τις συνθήκες στην Ελλάδα; Θα ήζαν, νομίζω, χρήσιμο, για να αντιληφθούμε καλύτερα την κατάσταση.

Καποδίστριας Λοιπόν, ακούσε: Τα φρούρια στην Πελοπόννησο και τα νησιά και όλος γενικά ο τόπος έχουν καταντήσει

στη χειρότερη φτώχεια. Ο στρατός στερείται από τροφές και πολεμοφόδια. Εξαιτίας της ατροφίας έπεσε το Μεσολόχι και παραδόθηκε η Αθήνα στους εχθρούς. Δεν μπόρεσαν οι στρατιές των Τούρκων να δαμάσουν τους Έλληνες, το κατάφερε η πείνα!

Είναι πραγματικά λυγερή η εικόνα που μας μεταφέρετε από την Πατρίδα. Αλλά πείτε μας παρακαλώ, πώς θα μπορούσαμε πρακτικώς να συμβάλουμε στη σωτηρία της;

Καποδίστριας Πρώτα πρώτα έχει ανοιχτεί στην Κέρκυρα ένα δάνειο από καλοπροαίρετες ψυχές χι' αυτό το σκοπό. Μπορεί να λάβετε μέρος σε αυτό, στέλνοντας τις εισφορές σας εκεί. Αν πάλι δεν θέλετε να γίνει έτσι, δώστε τη βοήθειά σας με τους απεσταλμένους σας απ' ευθείας στην Επαναστατική Κυβέρνηση. Όσον αφορά εμένα, θέλω να ξέρετε ότι πρόσφερα στο Έθνος όλα όσα είχα, αλλά τούτα δεν ξεπερνούσαν τις πενήντα χιλιάδες φράγκα Έλληνες της Μόσχας, ως καλοί πατριώτες, βοηθήστε χρήγορα, απλώστε χέρι γενναίο, για να δούμε την Ελλάδα μας να ζαναγεννιέται!

Εισαγωγή της Σκηνής

Ο Κυβερνήτης έφτασε στο Ναύπλιο τον Ιανουάριο του 1828 και γνώρισε από κοντά την ελληνική πραγματικότητα:

Τα εχθρικά στρατεύματα κυριαρχούσαν στην Πελοπόννησο και στη Στερεά Ελλάδα.

Πειρατές λυμαίνονταν το Αιγαίο.

Ο τόπος δοκιμαζόταν από εμφύλιες διαμάχες.

Το δημόσιο ταμείο ήταν άδειο.

Παντού ερείπια και ένας λαός σε πλήρη εξαθλίωση και πείνα.

Παράλληλα με τα δραστικά μέτρα που πήρε, για την αντιμετώπιση των επείγουσών αναγκών, έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Παιδεία του Γένους:

Ίδρυσε πολλά σχολεία σε όλη την επικράτεια και εισήγαγε την αλληλοδιδασκική μέθοδο. Καλλίερησε ^{έτσι} την ανάγνωση, τη γραφή και την αριθμητική σε ευρείες λαϊκές μάζες.

Ακόμα ίδρυσε ορφανοτροφείο στην Αίγινα, για τα ορφανά παιδιά του Αιώνα, και Εκκλησιαστική Σχολή στον Πόρο. Επίσης στην Αίγινα κτίστηκε το Πρώτο Σχολείο της Ελλάδας. Τέλος, για την πνευματική αναγέννηση της Πατρίδας σπερμάτωσε με ευρύ κύκλο λογίων.

Στην 2η

Εξοχότατε, τα σέβη μας.

Καποδίστριας Καθίστε, παρακαλώ. Χαίρομαι πολύ για την παρουσία σας εδώ. Γνωρίζετε από προηγούμενες συζητήσεις μας ότι θεωρώ την Παιδεία ως μία από τις μεγάλες βάσεις για την επανόρθωση της Ελλάδας. Αυτή είναι που θα παρασκευάσει πολίτες αγαθούς και ωφέλιμους.

Ασφαλώς το γνωρίζουμε, κυβερνίτσα. Και, όπως σας έχουμε απεριφραστα δηλώσει, συμφωνούμε μαζί σας. Άλλωστε αυτό έχουμε θέσει και εμείς ως βασικό σκοπό της ζωής μας: Την αναγέννηση του Έθνους μέσω της Εκπαίδευσης. Αλλά ποιος είναι ο λόγος αυτής της συνάντησης;

Καποδίστριας Θα ήθελα, φίλοι μου, να σας εκθέσω τα δεδομένα της Παιδείας στην αγαπητή μας Πατρίδα και στη συνέχεια να σας ζητήσω μία σημαντικότερη χάρη. Αυτή τη στιγμή λειτουργούν σε όλη την επικράτεια πολλά αλληλοδιδασκικά και σχολεία, όπου οι μαθητές δείχνουν δίψα για μάθηση. Ήδη γύρω στις έξι χιλιάδες φτωχά παιδιά της Ελλάδας διαβάζουν, γράφουν και αριθμούν. Θέλω δε να ζητήσω και άλλα σχολεία, όταν θα εξασφαλίσω τα αναγκαία χρήματα.

Συγγνώμη, εξοχότατε, που σας διακόπτω, μα η λειτουργία τώρων σχολείων, δεν απαιτεί την ύπαρξη καταρτισμένων δασκάλων; Πού θα βρούμε κατάλληλους δασκάλους για να στελεχώσουμε τούτα τα σχολεία;

Καποδίστριας Πολύ εύστοχη η ερώτησή σας. Ακούστε, με χρήματα που μας έστειλε ο αγαπητός Εύναρδος, ο Ελθεός καλός φίλος μας, σκέφτομαι να κτίσουμε στην Αίγινα ένα Πρωτότυπο σχολείο, στο οποίο θα εκπαιδεύονται οι διδάσκαλοι που στο μέλλον θα διευθύνουν τα τυπικά σχολεία σε διάφορα μέρη της Πατρίδας.

Εξαιρετική η ιδέα σας, Κυβερνήτα. Θα πρέπει όμως να οριστούν συγκεκριμένα κριτήρια για την επιλογή των μαθητών, που θα σπουδάσουν σε αυτό το Διδασκαλείο.

Καποδίστριας: Έχετε δίκιο. Θα ζητήσουμε από τους δασκάλους, που υπηρετούν ήδη στα αλληλοδιδασκτικά μας σχολεία, να σημειώσουν εκείνους τους μαθητές τους, που έδωσαν δείγματα μιας έμφυτης κλίσης και ικανότητας στο επάγγελμα του δασκάλου. Στη συνέχεια αυτούς τους μαθητές θα τους προσκαλέσουμε να τελειοποιηθούν στο Πρωτότυπο Σχολείο της Αίγινας.

Και από εμάς, εφόχότατε, τι ζητάτε; Πώς μπορούμε να συμβάλουμε από την πλευρά μας στην επιτυχία αυτού του φιλόδοξου σχεδίου;

Καποδίστριας: Σε σας, κύριοι, η κυβέρνηση εμπιστεύεται τη διεύθυνση του κεντρικού Σχολείου. Σας αναθέτει τη σύνταξη του προσωρινού οργανισμού του και την επιλογή των μαθημάτων που πρέπει να διδάσκονται σε αυτό. Επίσης σας ζητά να αφιερώσετε ο καθένας λίγη ώρα της ημέρας για παράδοση μαθημάτων. Έχω όλη τη βεβαιότητα ότι θα εκπληρώσετε άξια το έργο αυτό. Λοιπόν, τι λέτε;

Η πρότασή σας, κυβερνήτα, μας τιμά ιδιαίτερα. Μετά χαράς αναλαμβάνουμε αυτήν την ευθύνη, την οποία εσείς μας εμπιστεύεστε, και υποσχόμαστε να εργαστούμε με όλες μας τις δυνάμεις για την επιτυχία του έργου.

Εισαγωγή 3ης Σελινής

Ο Κυβερνήτης, στην προσπάθειά του για την οικοδόμηση του νέου ελληνικού κράτους, είχε να αντιμετωπίσει ένα μεγάλο εμπόδιο: τα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα συγκεκριμένων ομάδων εκείνης της εποχής, όπως οι Φαναριώτες, οι κοτζαμπάσιδες και οι πλοιοκτήτες της Ύδρας. Αυτοί όλοι επιδίωκαν τη διατήρηση των προνομίων ^{τους} και τη συμμετοχή στην εξουσία, που είχαν πριν την έλευση του Καποδίστρια. Επομένως δεν έβλεπαν με καλό μάτι την εφαρμογή τους από τις αποφάσεις της κυβέρνησης.

Ειδικά οι Ύδραίοι καραβοκύριδες, από την πρώτη στιγμή που ^{ο Ιωάννης} πάτησε το πόδι του στην Ελλάδα, άρχισαν να απαιτούν αποζημιώσεις για τις θυσίες που είχαν κάνει στον Αμίνα. Ο Κυβερνήτης δεν ικανοποιούσε - στο βαθμό που εκείνοι επιθυμούσαν - τις αξιώσεις τους. Τους δήλωνε ευθαρσώς πως έπαιρναν ό,τι τους αναλογούσε από τον δημόσιο πλούτο και πως, αν είχε περισσότερα, θα λάβαίναν κι εκείνοι περισσότερα.

Σκηνή 3η

Κύριε Καποδίστρια, γνωρίζετε πολύ καλά ότι το νησί μας, η Ύδρα, υπηρέτησε την Πατρίδα με πολλές θυσίες και ανθρώπων και καραβιών και χρημάτων. Οι Ύδραίοι τα πρόσφεραν όλα στον Αγώνα για την Ελευθερία. Ήρθε λοιπόν η ώρα η κυβέρνηση να μας αποδώσει ό,τι μας οφείλει.

Καποδίστριας Πιστέψτε, κύριοι, ότι η μεγαλύτερη επιθυμία μου είναι να ικανοποιήσουμε όλες τις δίκαιες αιτήσεις σας, διότι αναγνωρίζουμε πόσο μεγάλη ευγνωμοσύνη σας χρωστά το Έθνος.

Όμως μέχρι τώρα μόνο ψίχουλα έχουμε λάβει, κυβερνήτη. Στο νησί ο λαός πεινάει, οι νέοι κάθονται αργοί, τα καράβια μας σαπίζουν. Και την ίδια στιγμή ακούμε πως η κυβέρνηση έχει λάβει πολλά χρήματα, που τα χρησιμοποιεί για να φτιάχνει μέγαλα.

Καποδίστριας Μην δίνετε βαίση στις συκοφαντίες κατά της κυβέρνησης. Άλλη είναι η αλήθεια: Τα έσοδά μας είναι φτωχά και προέρχονται από ευχενείς δωρεές. Με αυτά τρέφουμε τους πεινασμένους και πληρώνουμε τους αξιωματικούς, τους στρατιώτες και τους υπαλλήλους της κυβέρνησης. Διατηρούμε πολεμικά πλοία, ενώ δεν πολεμάμε πια στη θάλασσα μόνο και μόνο για να τρέφουμε τους ναύτες. Αν όμως οι Σύμμαχοι Δυνάμεις μας δώσουν το δάνειο που τους έχουμε ζητήσει, θα μπορέσουμε να σας αποζημιώσουμε για όσα κάνατε για το Γένος. Επίσης θα λάβετε τα ποσά που χρειάζεστε για να επισκευάσετε τα πλοία σας, να κατασκευάσετε νέα και να στραφείτε πάλι στο εμπόριο και τη ναυτιλία.

Άρα, η μοναδική μας ελπίδα είναι το δάνειο απ τις Δυνάμεις; Δεν έχει σκεφτεί η Κυβέρνησί σας άλλο τρόπο, χωρίς εξάρτηση από τους ξένους, για να βρούμε χρήματα και να καλύψουμε τις ανάγκες του Έθνους;

Καποδίστριας: Ασφαλώς έχουμε και άλλη επιλογή και αυτή είναι η Εθνική μας Τράπεζα. Η Εθνοσυνέλευση του Άρχους μας έδωσε την έγκρισή της, ώστε να συγκεντρώσουμε στην Τράπεζά μας χρήματα, αξιοποιώντας τα εθνικά κείμενα. Εγώ, το ξέρετε, για τον σκοπό αυτό πρόσφερα τα λίγα κείμενα που είχα στην Κέρκυρα. Αυτών την τράπεζα όμως πρέπει να την ενισχύσουν όσοι έχουν λιγότερο ή περισσότερο πλούτο.

Νομίζω, κυβερνήτα, ότι αρκετά είπαμε για την ώρα. Θα τα σκεφτούμε αυτά που μας είπες, θα τα συζητήσουμε με τους άλλους προκρίτους της Ύδρας, θα πάρουμε τις αποφάσεις μας και θα σου τις ανακοινώσουμε. Έχεις να συμπληρώσεις τίποτα;

Καποδίστριας: Κύριοι, μην αμφιβάλλετε ότι αποβλέπω μόνο στο καλό της Πατρίδας μου. Εύχομαι δε από τα βάθη της ψυχής μου να φύγω από αυτήν τη θέση έντιμα, αφού δηλαδή εξασφαλίσω, όσο είναι δυνατόν, την προκοπή του δύστυχου αυτού τόπου.

Επίλογος

Η Βαρραλία και σταθερή στάση του Κυβερνήτη απέναντι στους προκρίτους της Ύδρας διευκόλυνε στο νησί κλίμα δυσφορίας. Σιγά σιγά η Ύδρα έγινε τόπος συχέντρωσης προσώπων και ομάδων που αντιδρούσαν στην πολιτική της Κυβέρνησης.

Όργανο αυτών των ομάδων ήταν μία υδραϊκή εφημερίδα, που δημοσίευε άρθρα κατά του Κυβερνήτη και τον κατηγόρησε ως τύραννο.

Από την άλλη πλευρά η αντιπολίτευση υποκινούνταν από τους επιτρόπους της Αγγλίας και της Γαλλίας. Τα γεωστρατηγικά συμφέροντα αυτών των χωρών κινδύνευαν από τη δημιουργία ενός νέου δυναμικού εμπορικού κράτους έξω από τον έλεγχό τους ή - χειρότερα - υπό την επιρροή της Ρωσίας.

Όλα αυτά οδήγησαν - όπως είναι γνωστό - στη δολοφονία του Κυβερνήτη, την Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου 1831, έξω από τον ναό του Αγίου Σπυρίδωνα στο Ναύπλιο, όπου ο Ιωάννης πήγαινε να εκκλησιαστεί.

Κλείνουμε το αφιέρωμά μας στον μεγάλο
Έλληνα, με τα λόγια του πιστού φίλου
του και πραγματικού Φιλέλληνα Ιωάννη
Ευνάρδου: « Όποιος δολοφόνησε τον Καπο-
δίστρια, δολοφόνησε την Ελλάδα ».